

İlkokullarda Öğretmen-Veli İlişkisinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Mehmet ÖZDOĞRU¹

¹Dr., T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, mehmetozdogru26@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3853-8389

Geliş Tarihi/Received: 10.01.2021 Kabul Tarihi/Accepted: 29.01.2021 e-Yayım/e-Printed: 31.01.2021

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, ilkokullarda görev yapmakta olan öğretmenlerin velilerle olan ilişkilerinde yaşadıkları velilerden kaynaklanan sorunları öğretmen görüşlerine göre belirlemektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması desenine göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle belirlenen ilkokullarda görev yapan on beş öğretmen tarafından oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Öğretmen-veli ilişkisinde velilerden kaynaklanan sorunlar; velilerin öğretmenlere yeterince güvenmemesi, veli olarak sorumluluklarının bilincinde olunmaması, öğretmen otoritesini sarsan ve öğretmeni değersizleştiren davranışlarda bulunulması, öğretmenin başkalarıyla kıyaslanması, velilerin kendi aralarındaki sıkıntıları okula yansıtması, velilerin öğretmeni denetleyici rol üstlenmesi olarak ifade edilmiştir. Bu sorunların nedenleri olarak; velilerin aşırı koruyucu tavır takınmaları, eğitim düzeyleri, rol karmaşası yaşamaları, medyada öğretmenlerle ilgili çıkan haberler, şikâyet hatlarının varlığı, velilerin çocuklarıyla ilgili gerçekçi olmayan yüksek beklentilere sahip olması, okulda yapılan eğitim hakkında bilgi eksikliği, sosyal medya araçlarının yanlış amaçlar için kullanılması, eğitimdeki başarısızlığın en önemli nedeninin öğretmenler olduğu algısı, bireysel hataların tüm öğretmenlere mal edilmesi öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Velilerle yaşanan sorunların öğretmenler üzerinde mutsuzluğa, kaygı ve korkuya, gerginlik ve sınırlılığa, çaresizlik ve yalnızlığa, iş doyumunu, performans ve motivasyon düşüklüğüne, değersizlik algısına, öğretmen otoritesinin sarsılması hissine kapılmaya neden olduğu katımcı öğretmenlerce ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, öğretmen, veli, ilişki, sorun.

Teachers' Views Regarding the Problems Experienced in Teacher-Parent Relationship in Primary Schools

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the problems caused by the parents that teachers working in primary schools experience in their relationships with parents, according to the teachers' opinions. The research was carried out according to the case study design, which is one of the qualitative research methods. The study group of the research consists of fifteen teachers working in primary schools determined by maximum diversity sampling method. The semi-structured interview form developed by the researcher was used as the data collection tool in the study. Content analysis technique was used in analyzing the data. Problems caused by parents in teacher-parent relationship; Parents' insufficient trust in teachers, not being aware of their responsibilities as parents, behavior that undermines teachers' authority and devaluates the teacher, comparing the teacher with others, parents reflecting their difficulties to the school, parents assuming a supervisory role on the teacher. As the causes of these problems; Parents' overprotective attitude, education levels, role confusion, news about teachers in the media, presence of complaint lines, parents having unrealistic high expectations about their children, lack of information about education at school, using social media tools for wrong purposes, failure in education the perception that the most important reason is teachers, and the attribution of individual errors to all teachers was expressed by teachers. It was stated by the participating teachers that problems with parents cause unhappiness, anxiety and fear, tension and anger, helplessness and loneliness, job satisfaction, low performance and motivation, perception of worthlessness, and the feeling of shaking teacher authority.

Keywords: Primary school, teacher, parent, relationship, problem.

1. GİRİŞ

Bireyin gelecekteki yaşamında kuşkusuz en belirleyici rolü oynayan kurum okuldur. Bu nedenle okulun geliştirilmesi ve tüm ilgililerin eğitim sürecine katılması gerekir. Okul-aile işbirliğinin sürecin her aşamasında ve okul etkinliklerinin gerçekleştirilmesi hem okulun amaçlarına ulaşılmasını hem de öğrenci davranışlarının olumlu yönde değişiklik meydana getirilmesini sağlayacaktır. Özellikle ilköğretim kademesinde sağlıklı bir etkileşim ve işbirliğinin oluşturulması, çocuğun gelecekteki yaşamında belirleyici olması bakımından çok büyük önem taşımaktadır (Gökçe, 2000).

Eğitim dinamik bir süreçte gerçekleştiği için okulun öğrenciye istenilen davranışları tek başına kazandırması olanaklı değildir. Kazanılan davranışların önemli bir kısmı da ailenin katkısı ile oluşur. Bu çerçevede hızla değişen çevresel koşullar ve toplumsal dinamizm her kademe ve düzeyde eğitime verilen önemin artmasına, ailenin çocuğun başarısına ve okuldaki etkinliklere tamamlayıcı katkı sağlayabileceğine ilişkin inancın artmasına neden olmaktadır (Aslanargun, 2007).

Okul ile aile arasında işbirliği, etkili okulların özellikleri arasında yer almaktadır (Balcı, 2011). Kaliteli bir eğitime ulaşmak için sağlıklı bir öğretmen-veli işbirliğine, sağlıklı bir işbirliği içinse tarafların birbirleriyle açık iletişim kurmalarına ve çocukların önemini çok daha iyi kavramalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Çocukların ilk eğitimcilerinin anne babaları olduğu görüşünden hareketle, ailelerin çocuklarının eğitimini desteklemesi ve katkıda bulunmasını sağlamak üzere, sistematik ve kurumsal bir eğitim veren okul ile evdeki eğitimi bütünleştiren bir yaklaşım sergilenmelidir (Şahin ve Ünver, 2005).

Velilerin okulla işbirliğinde kilit rolü öğretmenlerle olan ilişkileri belirlemektedir. Bu ilişkinin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi öğrencinin okul başarısında da etkili olacaktır. Öğrencinin okul başarısını etkileyen faktörleri inceleyen araştırmalar velilerin eğitim sürecindeki tutum ve davranışlarının belirleyici etkisini ortaya koymuştur (Altuntaş vd., 2020; Balkar, 2009; Christenson, 2004; Epstein, 1995; Gürsakal, 2012; Jeynes, 2007; Karaarslan, 2010; Sabancı, 2009; Şenaras ve Çetin, 2018).

Velilerin eğitim sürecine katılımı öğrenci başarısını artırmakta ve öğrencilerin olumsuz davranışlarının azalmasına yol açmaktadır. Ailenin okul ve öğretmenle iş birliği yapmasını ailenin eğitimi, çocuğun durumu, inanç ve beklentileri, kültürel ortam, velinin zaman ve yaşam gereksinimleri, bilgi eksikliği ve okul çevresi etkilemektedir (Patrikakou, 2008). Veli-okul iletişimi tutumu ile istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemede veli-öğretmen iletişimi tutumları arasında pozitif bir ilişki vardır (Çayak ve Ergi, 2015). Paydaşlar arasında karşılıklı güven, yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli arasında yüksek iletişim ve paydaşların eğitim-öğretim süreçlerine dâhil olması okul iklimi için son derece önemlidir (Altuntaş vd., 2020)

Velilerin öğretmenlerle ilişkilerinde dikkat edilmesi gereken birçok önemli nokta vardır. Anne babalarının çocuklarının gelişimi sürecinde öğretmenlere ve okulun işleyişine müdahaleci olmadan katılması, okulla işbirliği halinde olması, esasen, veli-okul işbirliği öğrenci başarısını yükselteceği gibi, öğrencinin davranış sorunlarını da büyük oranda azaltacaktır. Ancak bu durum, velilerin sınıftaki öğretmene karşı saygı sınırlarını aşan müdahaleci ve yargılayıcı tutumlarıyla değil, hem öğretmene hem çocuğa bilinçli, duyarlı, pozitif yaklaşımlarıyla, okuldaki eğitim öğretimi takip ederek pekiştiren, destekleyen tutumlarıyla mümkün olabilir (Babaoğlu vd., 2018). Şenaras ve Çetin (2018), veli-öğretmen iletişiminin sınırlarının iyi belirlenmesinin önemli olduğunu ve sınırların aşılması durumunda aile katılımının veli baskısına dönüşebileceğini belirtmektedir..

Ertem ve Gökalp (2020) çalışmalarında, velilerin okula katılımında zaman, para ve enerji gibi sınırlıkları, okulla yaşanan kötü tecrübeler, kültürel farklar, velilerin okulla ilgili algıları gibi bazı engellerin bulunduğu söz etmişlerdir. Öğretmen ve anne-babalar arasında güvene dayalı etkili bir işbirliğinin ve iletişimin kurulması aradaki bağları güçlendirmek açısından önemlidir. Bu noktada velilerin iletişime geçme ve çocukları hakkında bilgi alma isteklerinin özellikle öğretmenler tarafından teşvik edilmesi ve iletişime isteklendirilmeleri çocuğun öğrenme düzeyi açısından yararlı olacaktır (Aral, Kandır, ve Yaşar, 2000; Eroğlu ve Demiray, 2008).

Hızla değişen dünyada öğrenci merkezli eğitim anlayışı giderek yaygınlaşmakta ve ülkeler eğitim sistemlerini bu anlayışa göre şekillenmektedir. Öğrenci merkezli eğitim anlayışıyla birlikte öğretmen-veli ilişkileri de eskiden olduğundan çok daha önemli hale gelmiştir. Bununla birlikte zaman içerisinde toplumda meydana gelen hızlı değişim ve dönüşüm öğretmen-veli ilişkilerinde de kendini hissettirmektedir. Önceleri güven ve teslimiyetin ağırlıkta olduğu öğretmen-veli ilişkileri günümüzde ise sorgulayan ve eleştiriye açık bir hale evrilmiştir. Bu değişim beraberinde birtakım sorunları da getirmiştir. Araştırmada öğretmen-veli ilişkilerinin nispeten daha yoğun olduğu ilkokullarda yaşanan sorunlar tespit edilmeye çalışılacaktır.

Bu araştırmanın öğretmenlerin velilerle olan ilişkilerinde yaşadığı sorunları tespit ederek okul-veli iş birliğinin geliştirilmesine katkı sunması beklenmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, ilkokullarda görev yapmakta olan öğretmenlerin velilerle olan ilişkilerinde yaşadıkları velilerden kaynaklanan sorunları öğretmen görüşlerine göre belirlemektir. Bu amacı gerçekleştirmek için şu sorulara cevap aranacaktır:

1. Öğretmen-veli ilişkisinde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
2. Öğretmen-veli ilişkisinde yaşanan sorunların nedenlerine ilişkin öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
3. Öğretmen-veli ilişkisinde yaşanan sorunların öğretmenler üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Bu çalışmada ilkokullarda görev yapmakta olan öğretmenlerin velilerle olan ilişkilerinde yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Nitel durum çalışmasının en önemli özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam bireyler, olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

2.2. Çalışma grubu

Araştırmada çalışma grubunun belirlenmesinde maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 2018-2019 öğretim yılında Eskişehir ili merkez Odunpazarı ilçesinde bulunan ilkokullarda görev yapan on beş öğretmenden oluşmaktadır.

Katılımcı öğretmenlere ait bilgiler Tablo 1 de gösterilmiştir.

Tablo 1

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri

Değişkenler	Alt kategoriler	n	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	9	60
	Erkek	6	40
Öğretmenlik Kıdemi	1-5 yıl	2	13
	6-10 yıl	1	7
	11-15 yıl	3	20
	16-20 yıl	5	33
	21 yıl ve üzeri	4	27
Eğitim Düzeyi	Ön lisans	1	7
	Lisans	12	80
	Yüksek lisans	2	13
Branş	Sınıf öğretmeni	12	80
	İngilizce	2	13
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1	7
Toplam		15	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun kadın ve mesleki kıdemlerinin on altı yıldan fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca on iki öğretmen lisans, iki öğretmen yüksek lisans ve bir öğretmen ön lisans mezunudur. Katılımcılar üç farklı branştan olup, çoğunluğunu sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Geliştirilen görüşme formuna uzman görüşü doğrultusunda son hali verilmiştir. Görüşme formunun birinci bölümü araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgilerinden; ikinci bölümü ise ilkokullarda görev yapmakta olan öğretmenlerin velilerle olan ilişkisinde yaşadıkları sorunlara ilişkin öğretmenlerin görüşlerini belirlemek üzere sorulan üç sorudan oluşmaktadır. Görüşme formunu hazırlama sürecinde geçerlik ve güvenilirlik çalışması kapsamında; ilgili literatür taranmış, elde edilen bilgiler ışığında açık uçlu sorular hazırlanmış, iç geçerlilik için alan uzmanı üç kişinin görüşü ve katılımcı teyidi alınmıştır. Kapsam geçerliliği için Eğitim bilimleri alanında iki uzmanın görüşü alınan form, Türkçe öğretimi alan uzmanının da görüşleri doğrultusunda düzenlenerek üç öğretmene (araştırma grubu dışında) ön uygulama yapılmıştır. Görüşme formunda katılımcılara çalışmanın amacı kapsamında “Öğretmen-veli ilişkisinde yaşanan sorunların neler olduğu”, “bu sorunların nedenleri” ve “öğretmen-veli ilişkilerinde yaşanan sorunların öğretmenler üzerindeki etkilerinin neler olduğu” sorulmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi içerik analizi tekniğine uygun olarak yapılmıştır. Verilerin analizi sürecinde öncelikle görüşme kayıtları deşifre edilip çözümlenmeler yapılmıştır. Her bir soru için verilen cevaplardaki ortak noktalar dikkate alınarak çeşitli kodlar oluşturulmuştur. Bağımsız eğitim bilimi uzmanının yaptığı yerleştirmeler ile araştırmacının yaptığı yerleştirmeler karşılaştırılarak araştırmanın güvenilirliği belirlenmiştir. Bununla birlikte özgün görüş ve düşünceleri yansıtmak üzere doğrudan alıntılara da yer verilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde, ilkokullarda öğretmen-veli ilişkisinde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Öğretmenlerin ilkokullarda öğretmen-veli ilişkisinde karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşlerinin yer aldığı sonuçlar Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2

İlkokullarda Öğretmen-Veli İlişkisinde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	f	%
Öğretmen-veli ilişkisinde karşılaşılan sorunlar	Öğretmene yeterince güvenmeme	13	87
	Veli olarak sorumluluklarının bilincinde olunmaması	11	73
	Öğretmen otoritesini sarsan ve öğretmeni değersizleştiren davranışlar	10	67
	Öğretmenin başkalarıyla kıyaslanması	10	67
	Velilerin kendi aralarındaki sıkıntıları okula yansıtması	8	53
	Velilerin öğretmeni denetleyici rol üstlenmesi	6	40
	Öğretmenin değerleri ile ailenin değerlerinin çatışması	4	27

Tablo 2’ye göre ilkokullarda öğretmen-veli ilişkisinde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri; öğretmene yeterince güvenmeme, veli olarak sorumluluklarının bilincinde olunmaması, öğretmen otoritesini sarsan ve öğretmeni değersizleştiren davranışlar, öğretmenin başkalarıyla kıyaslanması, velilerin kendi aralarındaki sıkıntıları okula yansıtması, velilerin öğretmeni denetleyici rol üstlenmesi, öğretmenin değerleri ile ailenin değerlerinin çatışması olmak üzere yedi kod altında toplanmıştır.

Ortaya çıkan bulgulara bakıldığında öğretmenlerin tamamına yakını velilerle olan ilişkilerinde velilerin kendilerine yeterince güvenmemesini önemli bir sorun olarak görmektedir. Veli olarak sorumluluklarının bilincinde olunmaması, öğretmen otoritesini sarsan ve öğretmeni değersizleştiren veli davranışları ile öğretmenin başkalarıyla kıyaslanması katılımcıların çoğunluğu tarafından öğretmen-veli ilişkisinde yaşanan sorunlar olarak vurgulanmıştır. Bununla birlikte velilerin kendi aralarındaki sıkıntıları okula yansıtması, öğretmeni denetleyici rol üstlenmeleri, öğretmenin değerleri ile ailenin değerlerinin çatışması bulguları dikkat çekicidir.

Araştırmadan elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde; ilkokullarda öğretmen-veli ilişkisinde velilerden kaynaklı çok çeşitli sorunlar olduğu, öğretmenlerin birçoğunu benzer sorunları velileriyle yaşadıkları katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bu durum öğretmenlerin ifadelerine şu şekilde yansımaktadır:

Bilinçli olsun veya olmasın velilerin öğretmenlerin işlerine karışmaları, aldığı kararları yargulamaları, bunları özellikle çocukların yanlarında yaparak öğretmen modelini aşağılamaları bence büyük sorundur (Ö8).

Velinin yeterli donanıma sahip olmadığı halde öğretmene akıl vermeye kalkması üzücü (Ö6).

Velinin öğretmenle görüşmek yerine, çocuğundan duyduklarıyla hareket etmesi, öğretmene güvenmediğini gösteriyor (Ö11).

Okulda çocuklarıyla ilgili olumsuz bir durum yaşanması halinde velilerin tavrı birden değişiyor. Suçlayıcı bir dil kullanarak bize görevlerimizi batırlatmaya başlıyorlar. Sanki bizim amirimiz gibi hesap sormaya kalkmaları bizlerin moral ve motivasyonunu altı üst ediyor (Ö2).

İlkokullarda öğretmen-veli ilişkisinde yaşanan sorunların nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3

İlkokullarda Öğretmen-Veli İlişkisinde Yaşanan Sorunların Nedenlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	f	%
Öğretmen-veli ilişkisinde yaşanan sorunların nedenleri	Velilerin aşırı koruyucu tavır takınmaları	14	93
	Eğitim düzeyleri	13	87
	Şikâyet kanallarının varlığı	13	87
	Okulda yapılan eğitim hakkında bilgi eksikliği	12	80
	Rol karmaşası yaşamaları	11	73
	Eğitim işinin okula bırakılması, işbirliğine ihtiyaç duyulmaması	10	67
	Medyada öğretmenlerle ilgili çıkan haberler	10	67
	Sosyal medya araçlarının yanlış amaçlar için kullanılması	10	67
	Eğitimdeki başarısızlığın en önemli nedeninin öğretmenler olduğu algısı	8	53
	Bireysel hataların tüm öğretmenlere mal edilmesi	7	47
	Okul yönetiminin öğretmen-veli ilişkisine bakışı	5	33
	Velilerin çocuklarıyla ilgili gerçekçi olmayan yüksek beklentilere sahip olması	4	27
	Mevzuattan kaynaklanan nedenler	4	27

Tablo 3’ e göre ilkokullarda öğretmen-veli ilişkisinde yaşanan sorunların nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri; velilerin aşırı koruyucu tavır takınmaları, eğitim düzeyleri, şikâyet kanallarının varlığı, okulda yapılan eğitim hakkında bilgi eksikliği, rol karmaşası yaşamaları, eğitim işinin okula bırakılması, işbirliğine ihtiyaç duyulmaması, medyada öğretmenlerle ilgili çıkan haberler, sosyal medya araçlarının yanlış amaçlar için kullanılması, eğitimdeki başarısızlığın en önemli nedeninin öğretmenler olduğu algısı, bireysel hataların tüm öğretmenlere mal edilmesi, okul yönetiminin öğretmen-veli ilişkisine bakışı, velilerin çocuklarıyla ilgili gerçekçi olmayan yüksek beklentilere sahip olması, mevzuattan kaynaklanan nedenler olmak üzere on üç kod altında toplanmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde ilkokullarda öğretmen-veli ilişkisinde yaşanan sorunların birden fazla nedeninin olduğu, özellikle öğrencilerle ilgili olumsuz durumlarda velilerin çocuklarına yönelik koruyucu tavır takınmalarının yaşanan sorunların nedenlerinin başında geldiği görülmektedir. Velilerin eğitim düzeyleri ile şikâyet kanallarının varlığı öğretmen-veli ilişkisinde yaşanan sorunlarda etkili olan diğer önemli nedenler olarak görülmektedir. Ayrıca ilkokullarda yaşanan öğretmen-veli ilişkisindeki sorunlarda velilerin okulda yapılan eğitim hakkındaki bilgilerinin eksikliği, rol karmaşası yaşamaları, eğitim işini okula bırakarak işbirliğine ihtiyaç duymamaları, medyada öğretmenlerle ilgili çıkan haberler, sosyal

medya araçlarının yanlış amaçlar için kullanılması da etkili olmaktadır. Bu durum öğretmenlerin ifadelerine şu şekilde yansımaktadır:

Medyada gereğinden fazla öğretmen haberlerinin yapılması ve bunun veli üzerindeki olumsuz etkisi (Ö2).

Çocuklarıyla ilgili olumsuz bir şey söylendiğinde kabullenmemeleri, benim çocuğum yapmaz tavrı takınmaları iletişim sürecini sıkıntıya düşürüyor (Ö14).

Veliler yeri geliyor sanki bizim amirimiz gibi sınıf içerisinde yaptığımız işleri sorgulaması çok saygısız bir davranış olarak karşımıza çıkıyor (Ö7).

Kulaktan dolma, yarım yamalak bilgilerle mesleğimizi hakkında velilerin gereksiz yorum yapmaları destek olmaktan çok zarar veriyor (Ö12).

Her meslek grubunda hatalı davranışlar olduğu gibi öğretmenler içerisinde de görevinde hata yapanlar olabilir. Ama hem televizyonlarda hem de internette öyle bir hava estiriliyor ki sanki geneli böyleymiş gibi algılanıyor. Veliler de bu olup bitenlerin çabuk etkisinde kalıyorlar (Ö4).

İlkokullarda öğretmen-veli ilişkilerinde yaşanan sorunların öğretmenler üzerindeki etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 4'de sunulmuştur.

Tablo 4

İlkokullarda Öğretmen-Veli İlişkilerinde Yaşanan Sorunların Öğretmenler Üzerindeki Etkilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	f	%
Öğretmen-veli ilişkisinde yaşanan sorunların öğretmenler üzerindeki etkisi	Mutsuzluk	15	100
	Kaygı ve korku	13	87
	Gerginlik ve sınırlılık	11	73
	Baskı altında, çaresiz ve yalnızlık hissi	10	67
	İş doyumu, performans ve motivasyon düşüklüğü	10	67
	Değersizlik algısı	8	53
	Öğretmen otoritesinin sarsılması	7	47

Tablo 4'e göre ilkokullarda öğretmen-veli ilişkilerinde yaşanan sorunların öğretmenler üzerindeki etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri; mutsuzluk, kaygı ve korku, gerginlik ve sınırlılık, baskı altında, çaresiz ve yalnızlık hissi, iş doyumu, performans ve motivasyon düşüklüğü, değersizlik algısı ve öğretmen otoritesinin sarsılması olmak üzere 7 kod altında toplanmıştır.

Ortaya çıkan bulgular genel olarak değerlendirildiğinde öğretmen-veli ilişkisinde yaşanan sorunların öğretmenler üzerinde birçok olumsuz etkisinin olduğu, yaşanan sorunlar öğretmenleri duygusal yönden mutsuzluğa, kaygı ve korkuya, gerginliğe ve sınırlılığa soktuğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte öğretmenin velilerle sorun yaşamaması performanslarını ve motivasyonlarını da düşürdüğü söylenebilir. Bu durum öğretmenlerin ifadelerine şu şekilde yansımaktadır:

...hatta sabahları okula gelirken ayaklarımın geri geri gittiği bile oldu. Çalışma isteğimi ve verimimi düşürdü (Ö9).

Öğretmenler mutsuz ve kendilerini yalnız hiss ediyor. Sorunlu velilerle uğraşmamak için günü kurtarmaya çalışıyor (Ö3).

Öncelikle öğretmenin psikolojisini olumsuz etkiliyor., moralini bozuyor. Ders işleme motivasyonunu düşürüyor. Bir de baksız yere suçlanırsa meslekten soğuyor. Paramı alırım, işime bakarım, bana ne anlayış geliyor(Ö12).

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada ilkokullarda görev yapmakta olan öğretmenlerin velilerle olan ilişkilerinde yaşadıkları velilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri ortaya çıkarılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; velilerin öğretmenlere yeterince güvenmemesi, velilerin sorumluluk bilincinde olmaması, velilerin öğretmen otoritesini sarsan ve öğretmeni değersizleştiren davranışlar göstermeleri, öğretmenin başkalarıyla kıyaslanması, velilerin kendi aralarındaki sıkıntıları okula yansıtması, velilerin öğretmeni denetleyici rol üstlenmesi, öğretmenin değerleri ile ailenin değerlerinin çatışması velilerden kaynaklanan sorunlar olarak öğretmenlerce ifade edilmiştir. Araştırmada ilkokullarda eğitim öğretim sürecinde öğretmen-veli ilişkilerinde velilerden kaynaklı birbirinden farklılık gösteren birçok sorun yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Babaoğlu vd.'nin (2018) araştırmasında velilerin öğretmenlerle olan ilişkilerinde hatalı davranışlarda buldukları bulgusu araştırma bulgularıyla örtüşmektedir. Bununla birlikte Erdoğan ve Demirkasimoğlu (2010) çalışmalarında velilerin eğitim süreçlerine katılımında velilerin olumsuz tutum ve tavırlarının önemli engellerden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Konuyla ilgili başka bir çalışmada ise ailelerin öğretmen ve

okula karşı olumsuz tutum sergilemesinin eğitim sürecini olumsuz etkilediği vurgulanmaktadır (Bayar, 2016). Karataş ve Çakan'ın (2018) yaptığı çalışmada ise velilerin eğitim öğretim sürecine sürekli müdahalesinin öğretmenler tarafından önemli bir sorun olarak görüldüğü belirtilmektedir. Konu hakkında yapılan başka bir çalışmada veli katılımını engelleyen ailelerden kaynaklı etmenler ise iletişim bozukluğu, yeterli bilgiye sahip olmama, yetersiz işbirliği olduğu belirtilmektedir (Aktaş Arnas, 2017). Kaçan vd.'nin (2019) velilerin eğitim sürecine katılımını engelleyen nedenleri incelediği çalışmada ebeveynlerin uygun olmayan tutum ve davranışlarının aile katılımını engelleyen bir etmen olarak öğretmenlerce görülmediği bulgusu araştırma bulgularından farklılaşmaktadır. Bakanlık politikalarına yön veren vizyon belgesinde ise eğitimin niteliğini arttırmaya yönelik olarak öğretmen-veli ilişkisinin geliştirilmesi için atılacak adımlar önemle belirtilmektedir (MEB, 2018).

Araştırmada öğretmen-veli ilişkisinde yaşanan sorunların velilerden kaynaklı nedenleri olarak velilerin aşırı koruyucu tavır takınmaları, eğitim düzeyleri, okulda yapılan eğitim hakkında bilgi eksikliği, rol karmaşası yaşamaları, eğitim işinin okula bırakılması, işbirliğine ihtiyaç duyulmaması, sosyal medya araçlarının yanlış amaçlar için kullanılması, eğitimdeki başarısızlığın en önemli nedeninin öğretmenler olduğu algısı, bireysel hataların tüm öğretmenlere mal edilmesi katılımcı öğretmenlerce belirtilmiştir. Araştırmada ilkokullarda öğretmen-veli ilişkilerinde velilerden kaynaklı sorunların birçok nedeninin olduğu, özellikle velilerin aşırı koruyucu tavırlarının, eğitim düzeylerinin ve bilgi eksikliğinin yaşanan sorunların önemli nedenleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapıcı ve Yapıcı'nın (2003) çalışmalarında velilerin ilgisizliği öğretmenlerle ilişkilerde sorunlara neden olduğu, bunun neticesinde ise öğrencinin eğitim hayatının olumsuz etkilendiği ifade edilmektedir. Akbaba Altun, (2019) araştırmasında, velinin yapması gereken sorumlulukları yeterince yerine getirmemesi ve okula karşı ilgisiz kalmalarının okul-veli ilişkisinde sorunlara neden olduğunu belirtmektedir. Ertem ve Gökalp (2020) çalışmalarında, velilerin okula katılımında zaman, para ve enerji gibi sınırlılıkları, okulla yaşanan kötü tecrübeler, kültürel farklar, velilerin okulla ilgili algıları gibi bazı engellerin bulunduğundan söz etmişlerdir. Karataş ve Çakan, (2018) velilerin eğitim düzeyinin öğretmenle olan ilişkilerde belirleyici olan etkenlerden olduğu sonucuna ulaşmıştır. Konuyla ilgili benzer çalışmalarda ailelerin çocuklarının eğitim sürecine katılmalarını gereksiz görmeleri (Crites, 2008), katılım eğitim işini okula bırakıp pasif kalmayı tercih etme, bu konuda sorumluluk almamaları (Christenson, 2004), ailelerin eğitim sürecine ilişkin bilgi eksikliği ve kendilerini bu konuda yetersiz görmeleri (McGhee, 2007) öğretmen-veli ilişkisinde çeşitli sorunlara neden olduğu görülmektedir.

İlkokullarda öğretmen-veli ilişkilerinde yaşanan sorunların öğretmenler üzerinde mutsuzluğa, kaygı ve korkuya, gerginlik ve sınırlılığa, baskı altında, çaresiz ve yalnızlık hissine kapılmaya, iş doyumu, performans ve motivasyon düşüklüğüne, değersizlik algısı yaşanmasına ve öğretmen otoritesinin sarsılmasına sebep olduğu katılımcı öğretmenlerce vurgulanmıştır. Araştırmada öğretmen-veli ilişkilerinde yaşanan sorunların öğretmenler üzerinde birçok olumsuz etki bıraktığı, özellikle öğretmenlerde mutsuzluğa, kaygı, korku ile gerginlik ve sınırlılığa neden olduğu araştırma sonucunda ulaşılmıştır. Sevinç, (2003) çalışmasında veli ve öğretmen ilişkisinin sağlıklı olmasının öğretmenlerin öğretim süreçlerinde performansını olumlu yönde etkilediğini belirtmektedir. Şişman ve Turan'da (2004) velilerin öğretmenlerle olumlu ilişkiler geliştirmesinin öğretmeni öğrenme süreçlerinde güçlendireceğini, öğretmenin bir müttefik kazanmasına neden olacağını ifade etmektedir. Ergen ve İnce (2017) öğretmenlerin okul çalışmalarıyla ilgili gerek yöneticilerden ve meslektaşlarından, gerekse velilerden desteğe ihtiyaç duyduklarını, bu desteği alamamaları durumunda olumsuz duygular ve sinizm yaşadıklarını öne sürmektedir. Şenaras ve Çetin (2018) çalışmasında veli-öğretmen iletişiminin sınırlarının iyi belirlenmesinin önemli olduğunu ve sınırların aşılması durumunda aile katılımının veli baskısına dönüşebileceğini belirtmektedir.

Araştırma bulgularına dayanarak şu önerilerde bulunulabilir:

Öğrencilerin eğitim hayatlarında velilerden beklenen ideal veli davranışları tespit edilmelidir. Bu davranışların velilere kazandırılması için çocukları okula başlamadan velilere yönelik eğitim faaliyetleri düzenlenebilir. Medyada öğretmenlerle ilgili çıkan olumsuz haberlerin genelleme yapılmasının önüne geçilmesi için yasal düzenleme yapılabilir. Öğretmenlere ilişki yönetimi konusunda mesleki gelişim etkinlikleri yapılabilir. Okul rehberlik servisleri bilinçli veli davranışlarının kazandırılmasında etkin rol üstlenebilir. Okul yönetimleri öğretmen-veli işbirliğinin geliştirilmesine yönelik eylem planları hazırlamalı, plan doğrultusunda etkinlikler düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Akbaba Altun, S. (2009). İlköğretim öğrencilerinin akademik başarısızlıklarına ilişkin veli, öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(2), 567-586.
- Aktaş Arnas, Y. (2017). *Okul öncesi eğitimde aile katılımı*. Y. Aktaş Arnas, (Ed.). *Aile eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı* (3. Baskı) içinde (54-63). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Altuntaş, B., Demirdağ, S. ve Ertem, H. (2020). Veli algılarına okul yöneticilerinin yönetim becerileri ile okul iklimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2) , 254-269 .
- Aral, N., Kandır, A. ve Can Y. M. (2000). *Okul öncesi eğitim ve anasınıfı programları*. İstanbul: YA-PA.
- Aslanargun, E. (2007). Okul - aile iş birliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 120-135.
- Babaoğlan, E., Çelik, E., ve Nalbant, A. (2018). İdeal öğrenci velisi üzerine nitel bir çalışma, *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 51-65.
- Balcı, A. (2011). *Etkili okul ve okul geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Balkar, B. (2009). Okul-aile işbirliği sürecine ilişkin veli ve öğretmen görüşleri üzerine nitel bir Çalışma. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 105-123.
- Bayar, A. (2016). Challenges facing principals in the first year at their schools. *Universal Journal of Educational Research*, 4(1), 192-199.
- Christenson, S. L. (2004). The family-school partnership: An opportunity to promote the learning competence of all students. *School Psychology Review*. 33(1),78-96.
- Crites, C. V. (2008). *Parent and community involvement: A case study*. Unpublished Doctoral Dissertation. Wilmington University, Delaware.
- Çayak, S., & Ergi, D. Y. (2015). Öğretmen veli işbirliği ile ilkokul öğrencilerinin sınıf içindeki istenmeyen öğretmen davranışları arasındaki ilişki. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 6(11). 59-77.
- Erdoğan, Ç. ve Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(3), 399-431.
- Ergen, H. ve İnce, Ş. (2017). İlköğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin örgütsel sinizm düzeyleri: Mersin örneği. *The Journal of Educational Research*, 3(1), 37-57.
- Eroğlu, E. ve Demiray, U. (Ed.). (2008). *Eğitim ortamlarında etkili iletişim ve boyutları*. Ankara: PegemA.
- Ertem, H. Y. ve Gökalp, G. (2020). Velilerin okul iklimi ve veli katılımı algılarının velilerin eğitim durumu ve çocuklarının öğrenim kademesine göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1), 78-91.
- Epstein, J. L. (1995). School/family/community partnerships: Caring for the children we share. *Phi Delta Kappan*, 76(9), 132-154.
- Gökçe, E. (2000). İlköğretimde okul aile iş birliğinin geliştirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7), 204-209.
- Gürsakal, S. (2012). PISA 2009 öğrenci başarı düzeylerini etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1), 441-452.
- Jeynes, W. H. (2007). The relationship between parental involvement and urban secondary school student academic achievement: A metaanalysis. *Urban Education*, 42(82), 254-276.

- Orçan Kaçan, M., Kimzan, İ., Güler Yıldız, T. & Çağdaş, A. (2019). Öğretmen ve ebeveynlerin aile katılımını etkileyen etmenlere yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 370-381.
- Karaarslan, G. (2010). *Orta öğretim kurumlarında öğrenci başarısını etkileyen faktörlerin istatistiksel analizi*. Yüksek Lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi. İstanbul.
- Karataş, K. ve Çakan, S. (2018). Öğretmenlerin bakış açısıyla eğitim-öğretim sorunları. Bismil ilçesi örneği. *İlköğretim Online*, 17(2), 834-847.
- McGhee, C. (2007). *A descriptive study of teacher and parental attitudes towards parent involvement at an elementary school in Delaware*. Unpublished Doctoral Dissertation. Wilmington University, Delaware.
- MEB, (2018). *2023 Eğitim Vizyonu*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Patrikakou, E. N. (2008). *The power of parent involvement: Evidence, ideas, and tools for student success*. Academic Development Institute, DePaul University.
- Sabancı, A. (2009) Views of primary school administrators, teachers and parents on parent involvement in Turkey. *Eurasian Journal of Educational Research*, 36, 245–262.
- Sevinç, M., (2003). *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa.
- Şahin, F. T., & Ünver, N. (2005). Okul öncesi eğitim programlarına aile katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 23-30.
- Şenaras, B. ve Çetin, Ş. (2018). Okul müdürleri ile öğretmenlerin algılarına göre ilk ve ortaokullarda veli baskısı: nitel bir araştırma. *Milli Eğitim Dergisi*, 47(220), 157-176.
- Şişman, M. ve Turan, S., (2004). *Sınıf yönetimi*. Ankara: PegemA.
- Yapıcı, M., ve Yapıcı, G. (2003). İlköğretim öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar. *Üniversite ve Toplum*, 3(3), 83-98.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.(2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.